

Lainaustiedot kirjastoverkoston johtamisen työkaluna

Jaani Lahtinen

24.01.2013

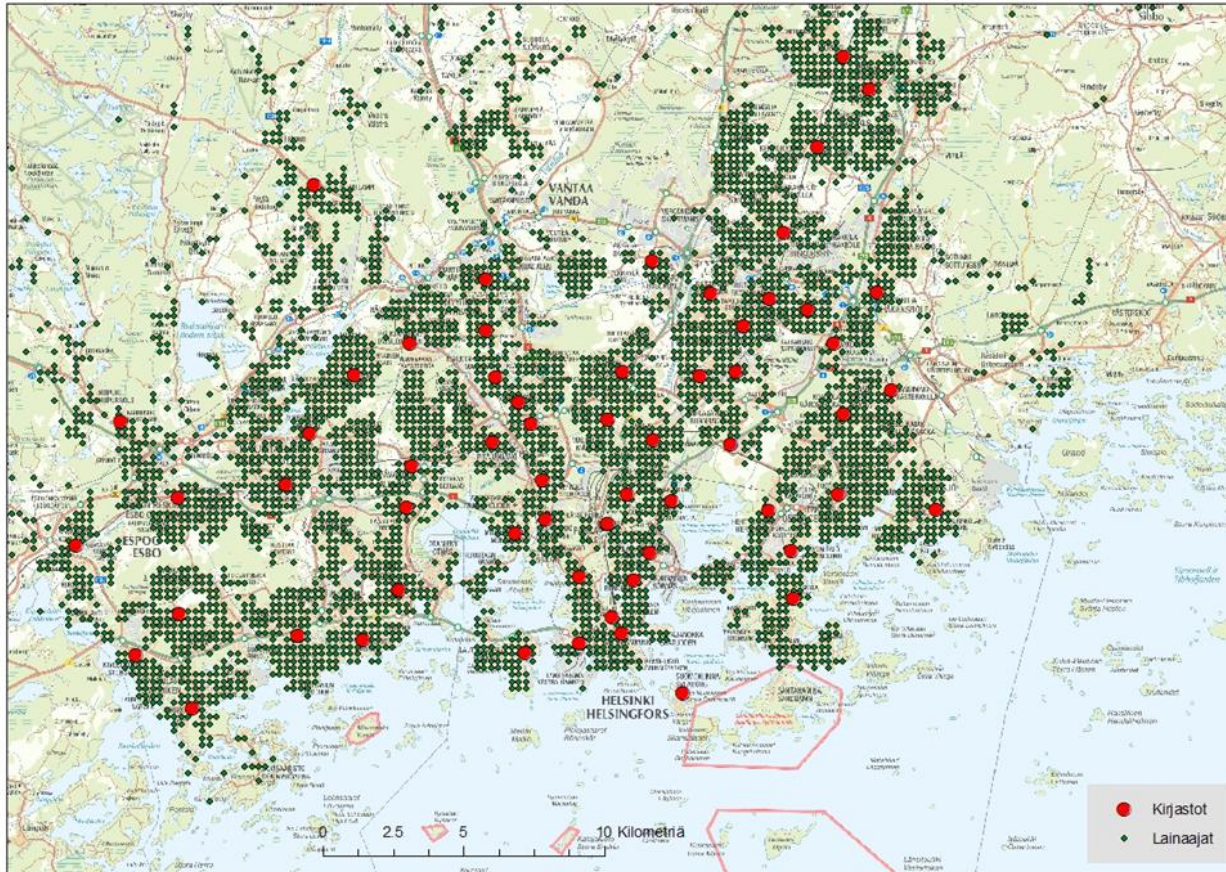
Tausta-ajatus

- Kirjastojärjestelmä on upea instituutio ja monin tavoin ainutlaatuinen yhteiskunnallinen palvelu Suomessa.
- Tämä on totta myös toiminnasta saatavissa olevien tietojen osalta.
- Kirjastojen lainausjärjestelmät prosessoivat päivittäin paljon tietoa joka on hyödyllistä kirjaston johtamisen näkökulmasta ja kiinnostavaa kirjaston käyttäjän näkökulmasta.
- Kokoamalla ja yhdistämällä tietoa ulkoisiin aineistoihin voidaan oppia paljon siitä miten kirjastot ovat vuorovaikutuksessa käyttäjiensä kanssa päivittäisessä toiminnassa.
- Mistä ihmiset kirjastoihin saapuvat, millaisia he ovat, mistä he ovat kiinnostuneita, miten he reagoivat muutostilanteisiin....
- Jatkuva suuntaus avoimeen yhteiskunnalliseen tietoon mahdollistaa aivan uudenlaiset näkymät päätöksenteon tukemiseen.

Aineistot

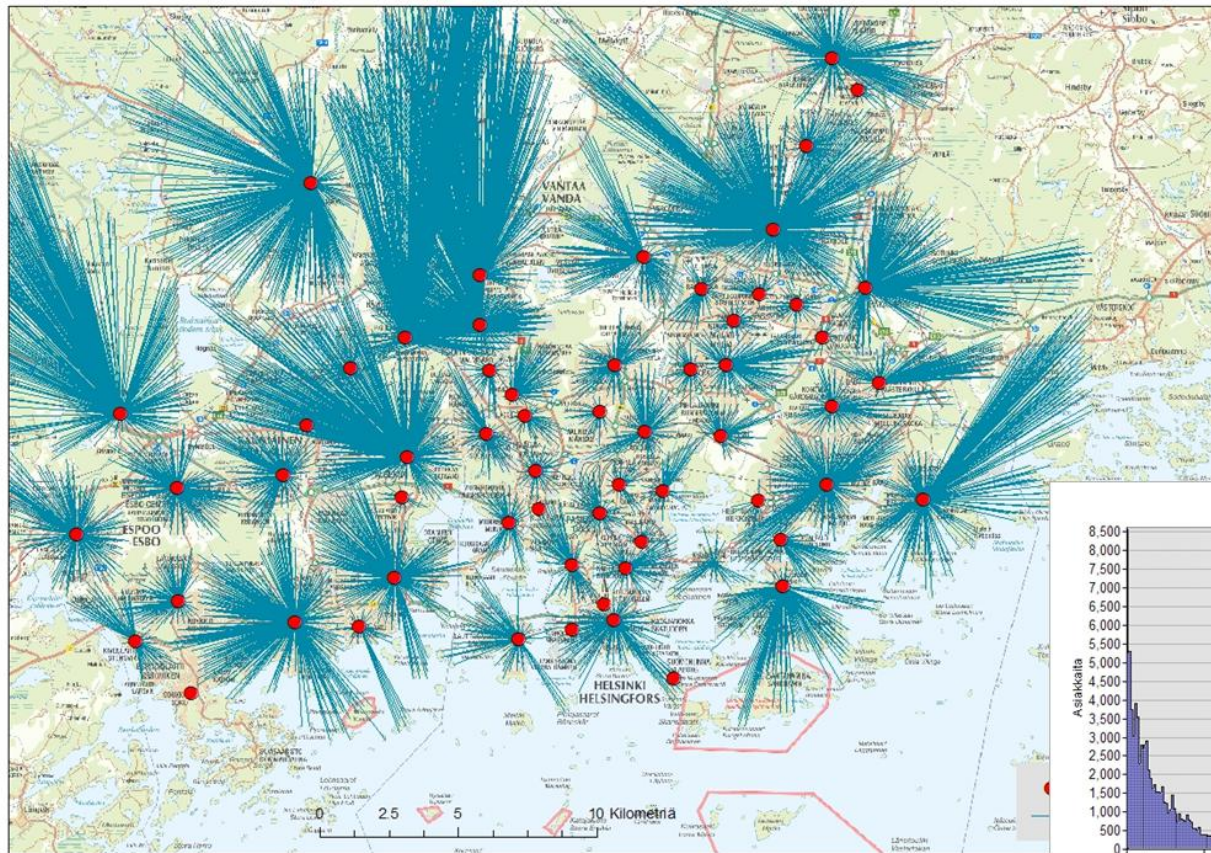
- Otannat tehdyistä lainoista
 - Sisältää informaatiota lainojen sijainnista, lainanneesta kirjastosta, lainatusta teoksesta, lainaajan iästä ja sukupuolesta.
 - Otanta tehdään HelMet aineistoista tällä hetkellä kahdesti vuodessa ja sisältää keskimäärin 750 000 lainaa.
- Kirjastojen sijainti- ja ominaisuustiedot
 - Kirjastojen sijainnit, paikalliset saavutettavuus mitat, kokoelmakoot ja luokitukset ovat kerättyjen tietojen joukossa.

Raakadata & lähtötilanne

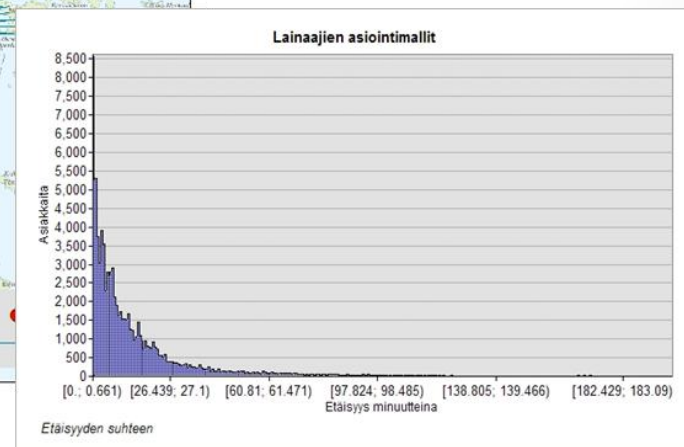
- Tiedetään oman nykyisen verkoston rakenne ja on olemassa hyvää tilastointia sen yksiköiden tunnusluvuista.
- Tiedetään lainarekisterin kautta miten asiakkaat järjestyvät yksiköiden ympärille.
- Kuva ei ole kovin jäsentynyt mutta kaikki elementit ovat olemassa.

Asiointimallit ennakoitavia

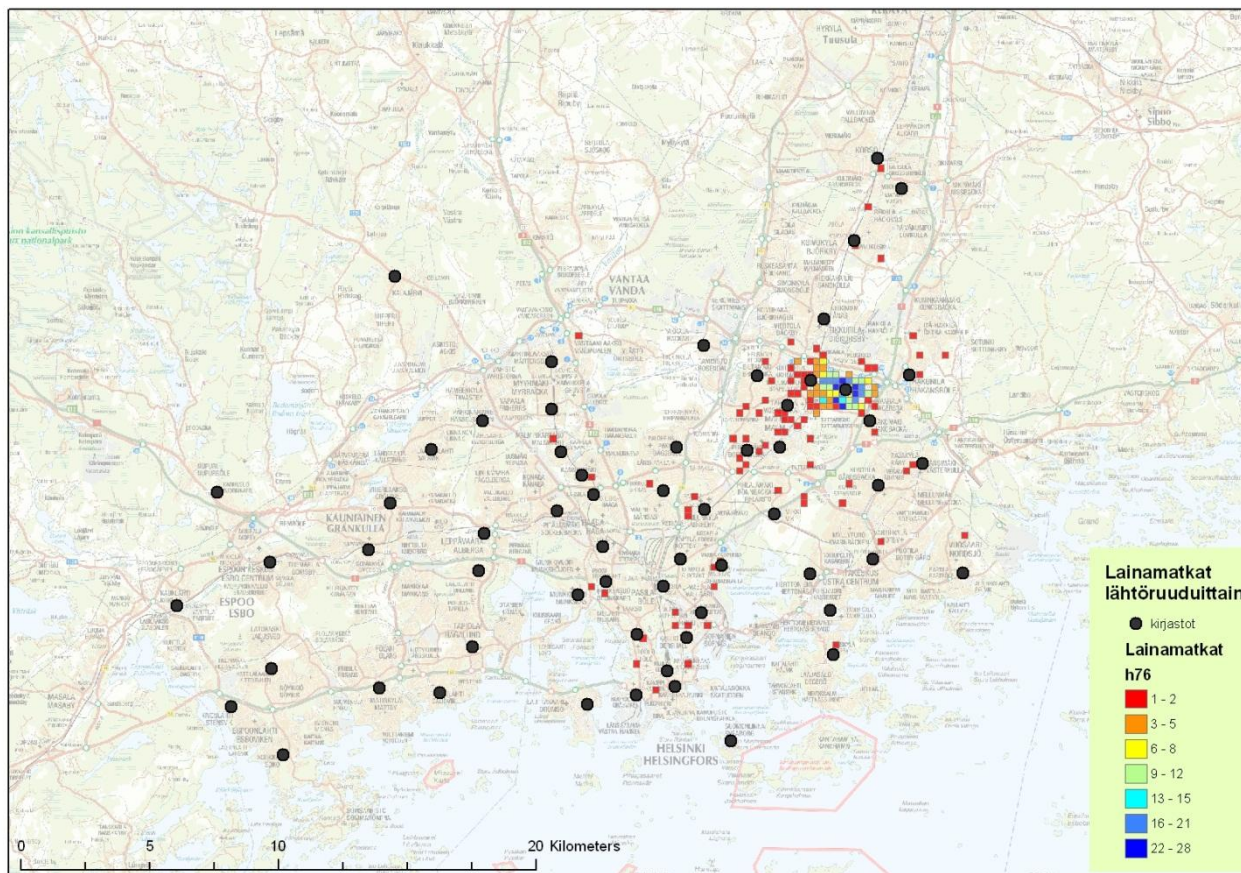

- Yksittäisen asiakkaan käyttäytymisen motiiveista ei tiedetä.

- Joukkona asiakkaat toteuttavat käyttäytymismallin joka voidaan ennakoida.

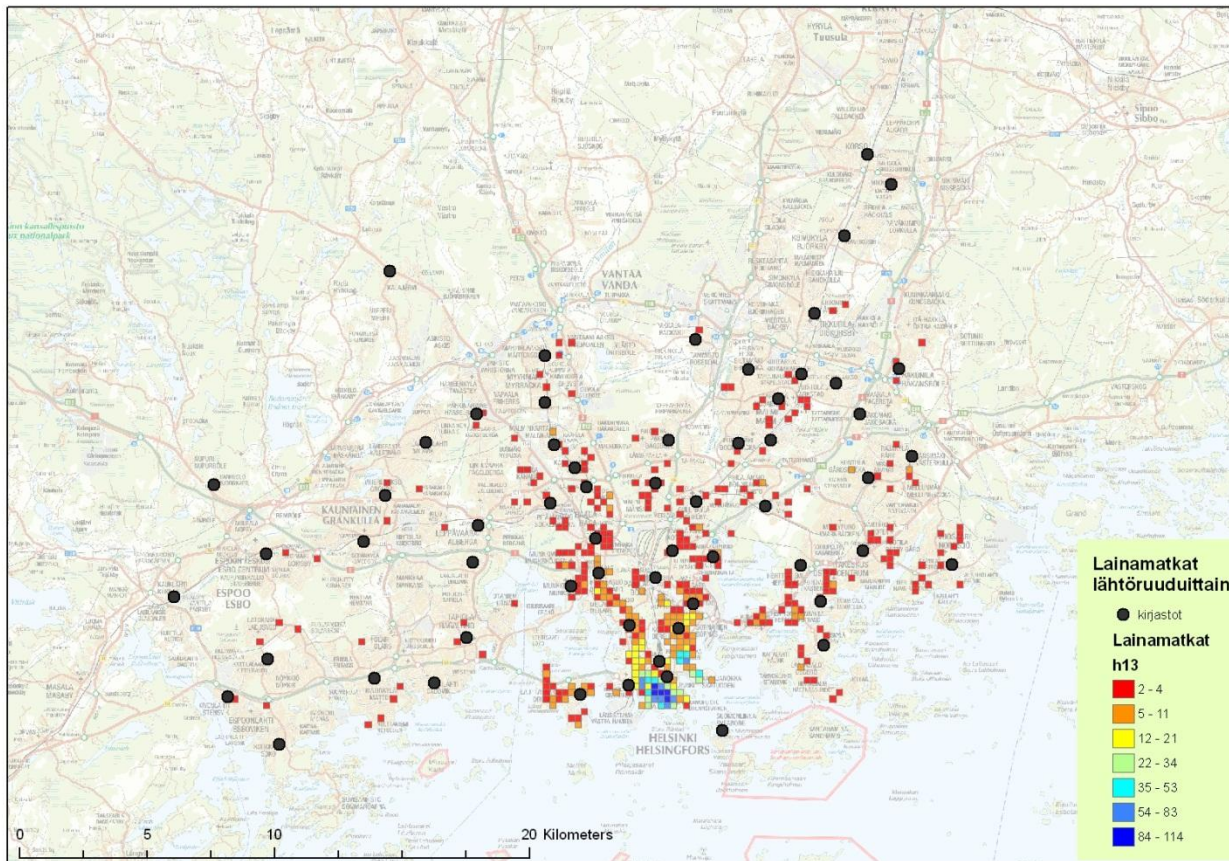
Asioinnit enimmäkseen paikallisia

- Useimmat asiat mitkä tiedetään koko verkostosta tiedetään myös yksikkötasolla.

- Mistä todelliset asioinnit tulevat?

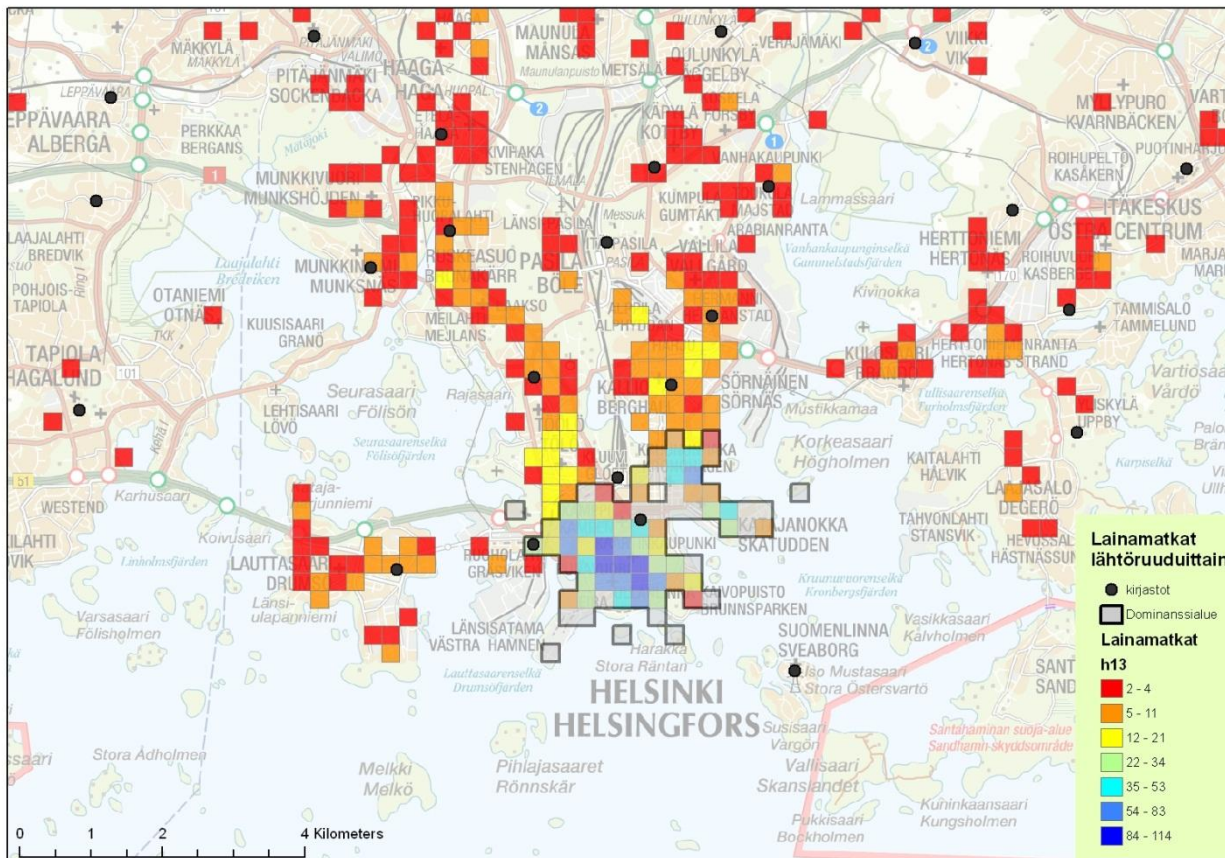
Asioinnit enimmäkseen paikallisia

- Useimmat asiat mitkä tiedetään koko verkostosta tiedetään myös yksikkötasolla.

- Mistä todelliset asioinnit tulevat?

Asioinnit enimmäkseen paikallisia

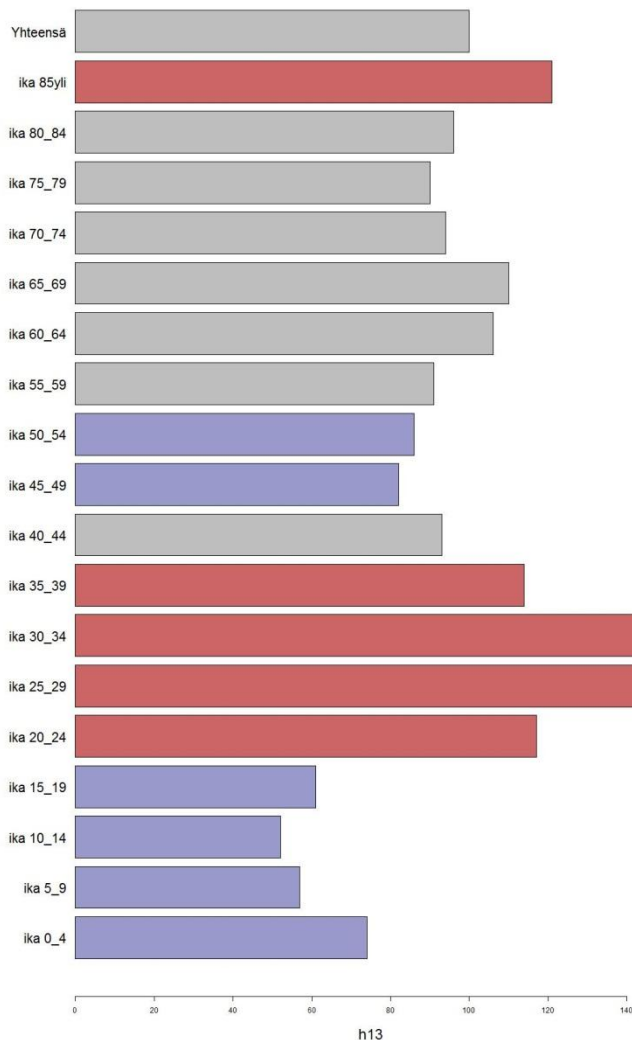

- Useimmat asiat mitkä tiedetään koko verkostosta tiedetään myös yksikkötasolla.

- Mistä todelliset asioinnit tulevat?

Rikhardinkatu – ydinvaikutusalueen demografia

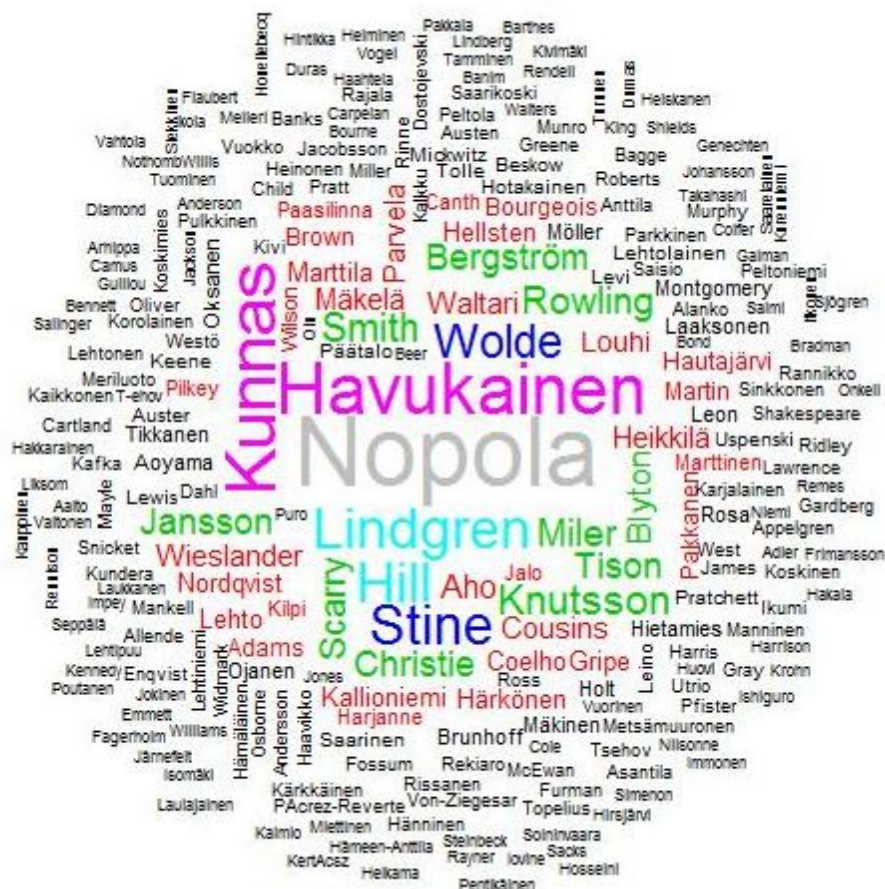
Väestörakenteen korostumat (indeksi = 100)

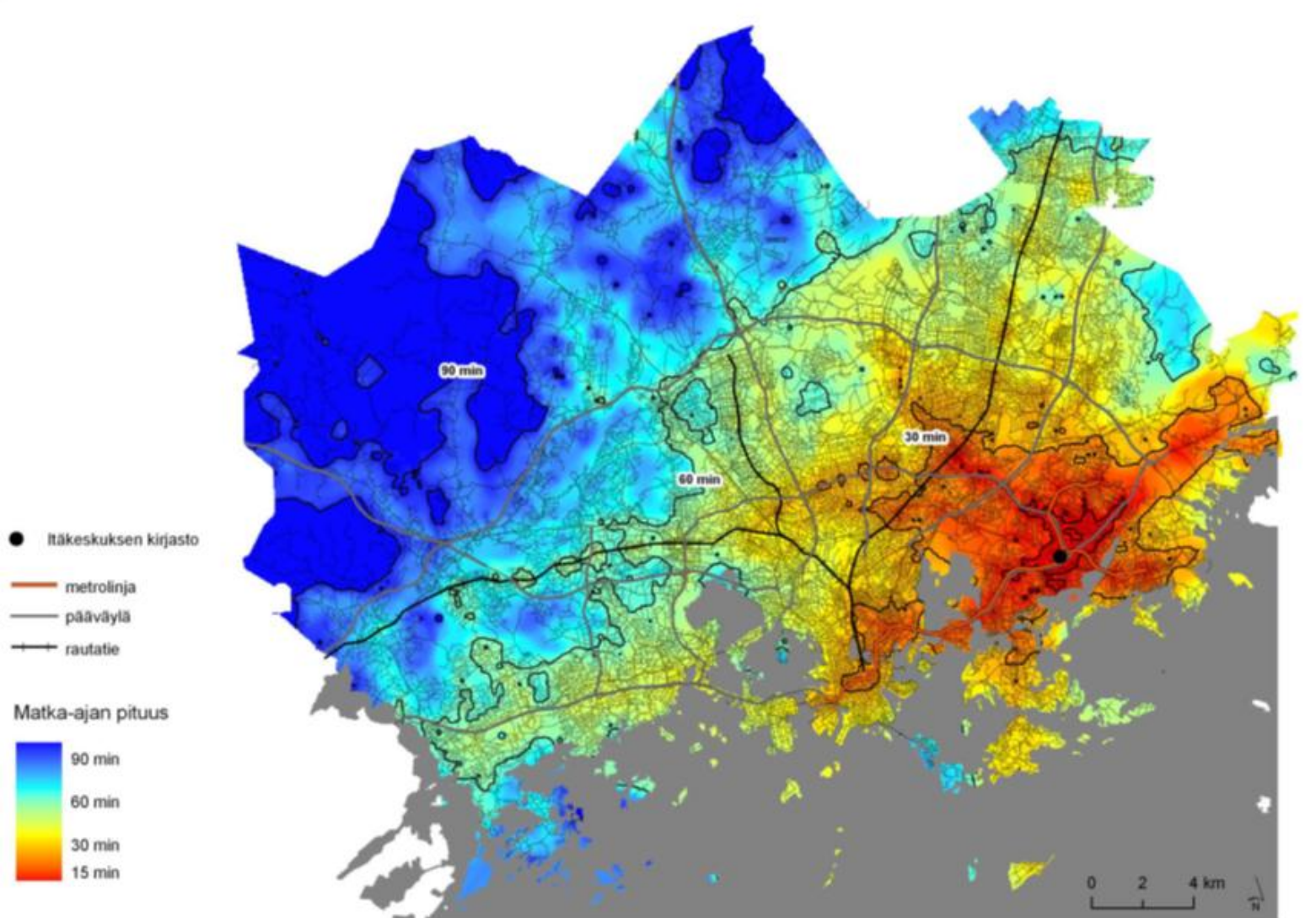
Ikaluokka	Lukumaara	Osuus_vaestosta	Indeksi
ikä 85yli	796	1,79	121
ikä 80_84	771	1,74	96
ikä 75_79	991	2,23	90
ikä 70_74	1385	3,12	94
ikä 65_69	2166	4,88	110
ikä 60_64	3165	7,13	106
ikä 55_59	2508	5,65	91
ikä 50_54	2499	5,63	86
ikä 45_49	2671	6,02	82
ikä 40_44	2968	6,69	93
ikä 35_39	3481	7,84	114
ikä 30_34	5400	12,17	148
ikä 25_29	5990	13,50	159
ikä 20_24	3726	8,40	117
ikä 15_19	1552	3,50	61
ikä 10_14	1153	2,60	52
ikä 5_9	1292	2,91	57
ikä 0_4	1862	4,20	74
Yhteensä	44376	100,00	100

[Rikhardinkatu](#)

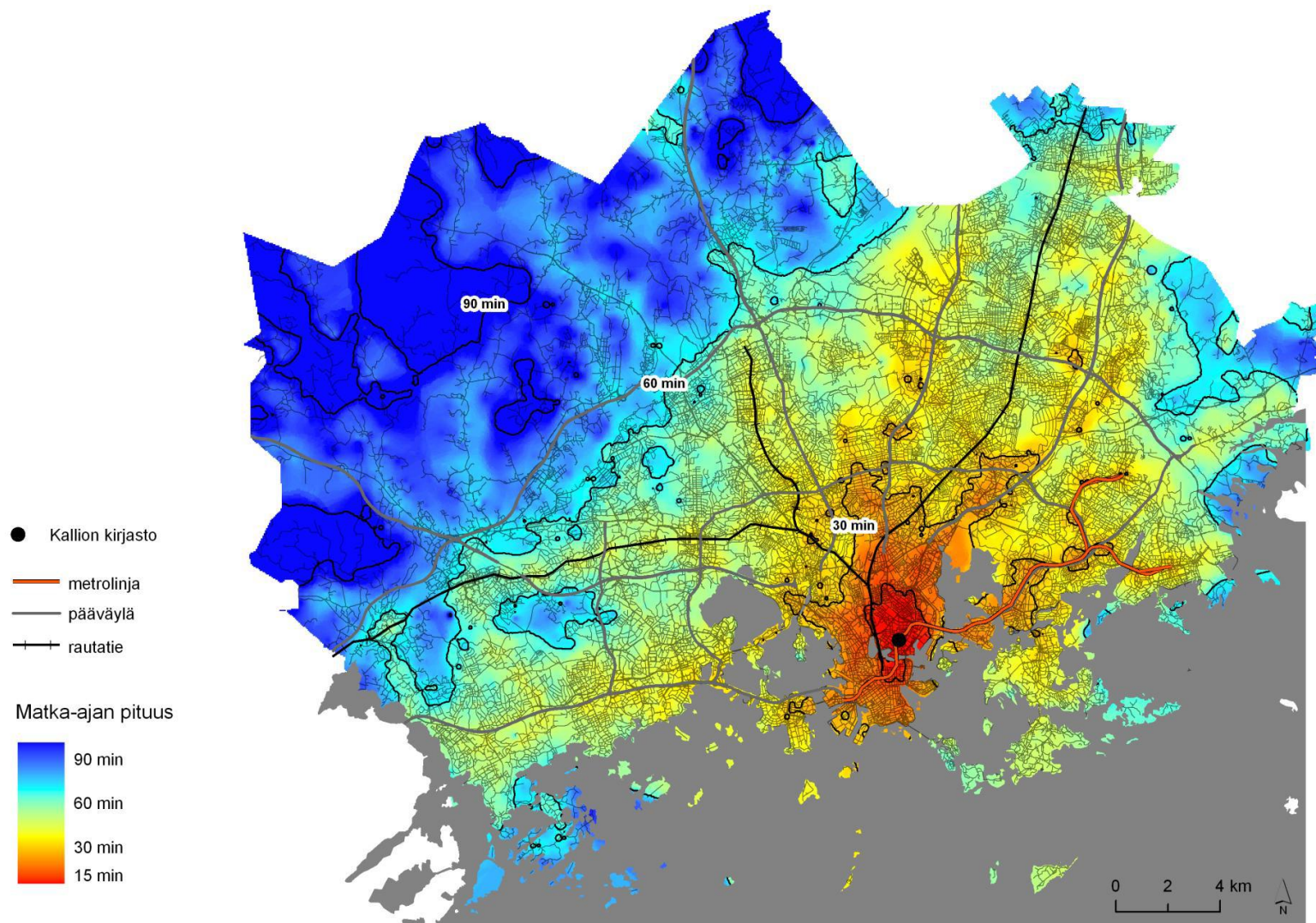
Rikhardinkatu - kirjailijat

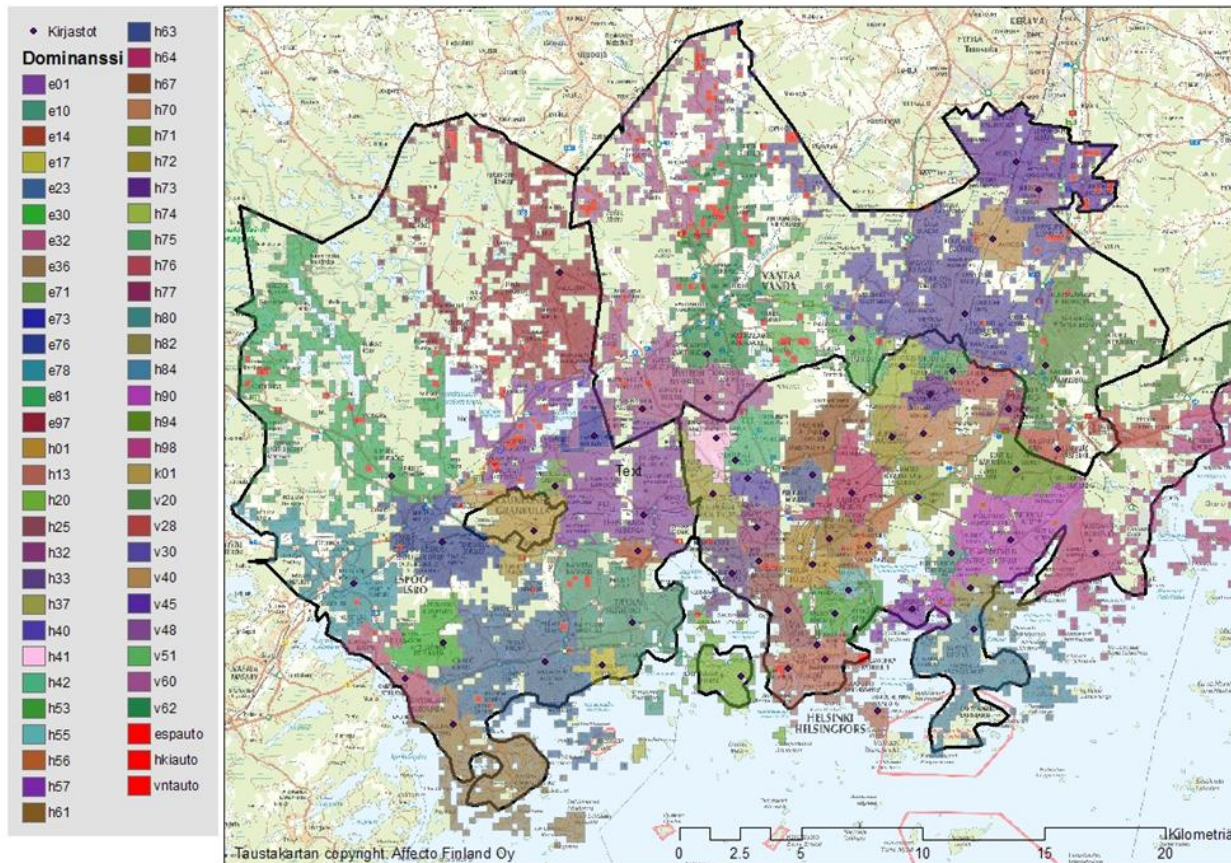
Itäkeskus - saavutettavuus

Kallio - saavutettavuus

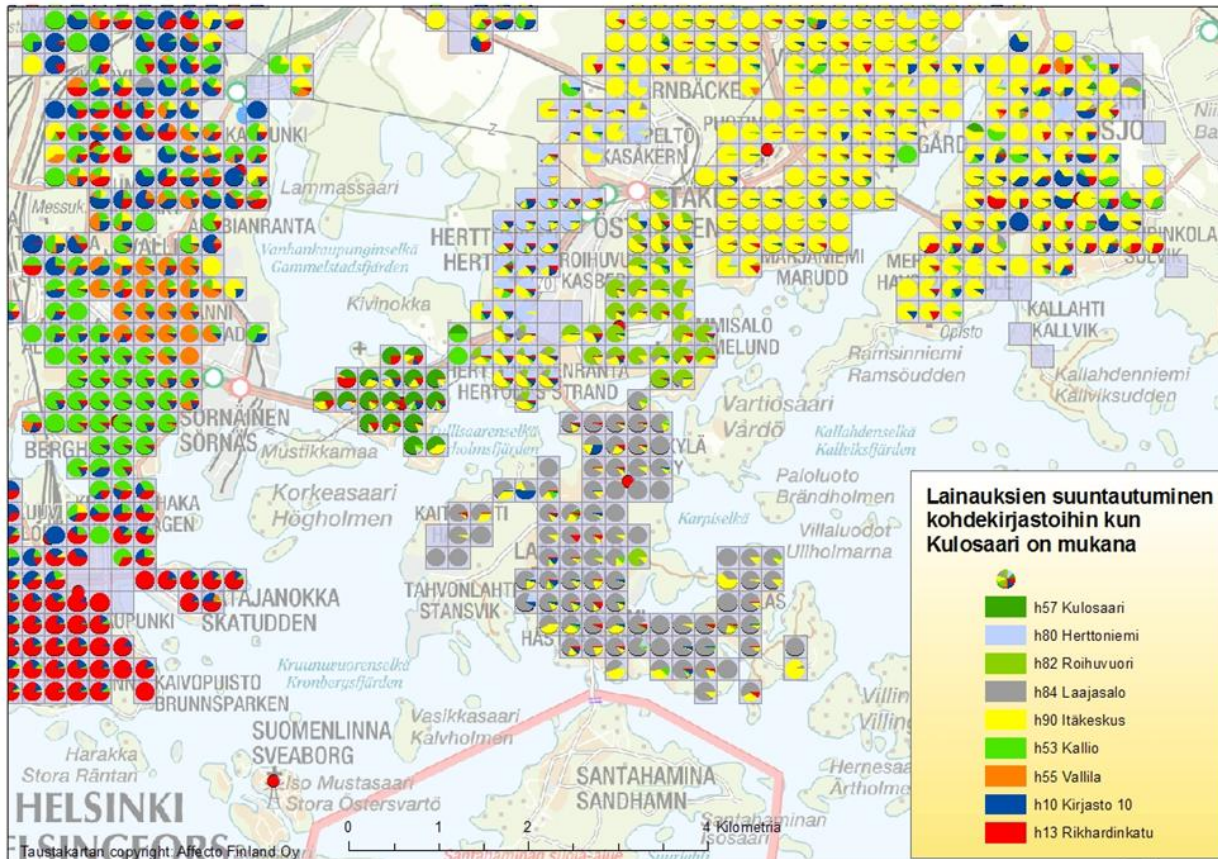

Kirjastoille voidaan muodostaa ydinvaikutusalue

- Kirjastojen asiointimallista muodostuu toiminnallinen aluejako
- Kukin tilastoruutu on allokoitu kuuluvaksi siihen kirjastoon jonne ruudusta lähtevästä lainaliikenteestä suuntautuu suurin osa
- Merkittävää on, että lähes jokainen kirjasto kykenee muodostamaan ympärilleen ydinvaikutusalueen

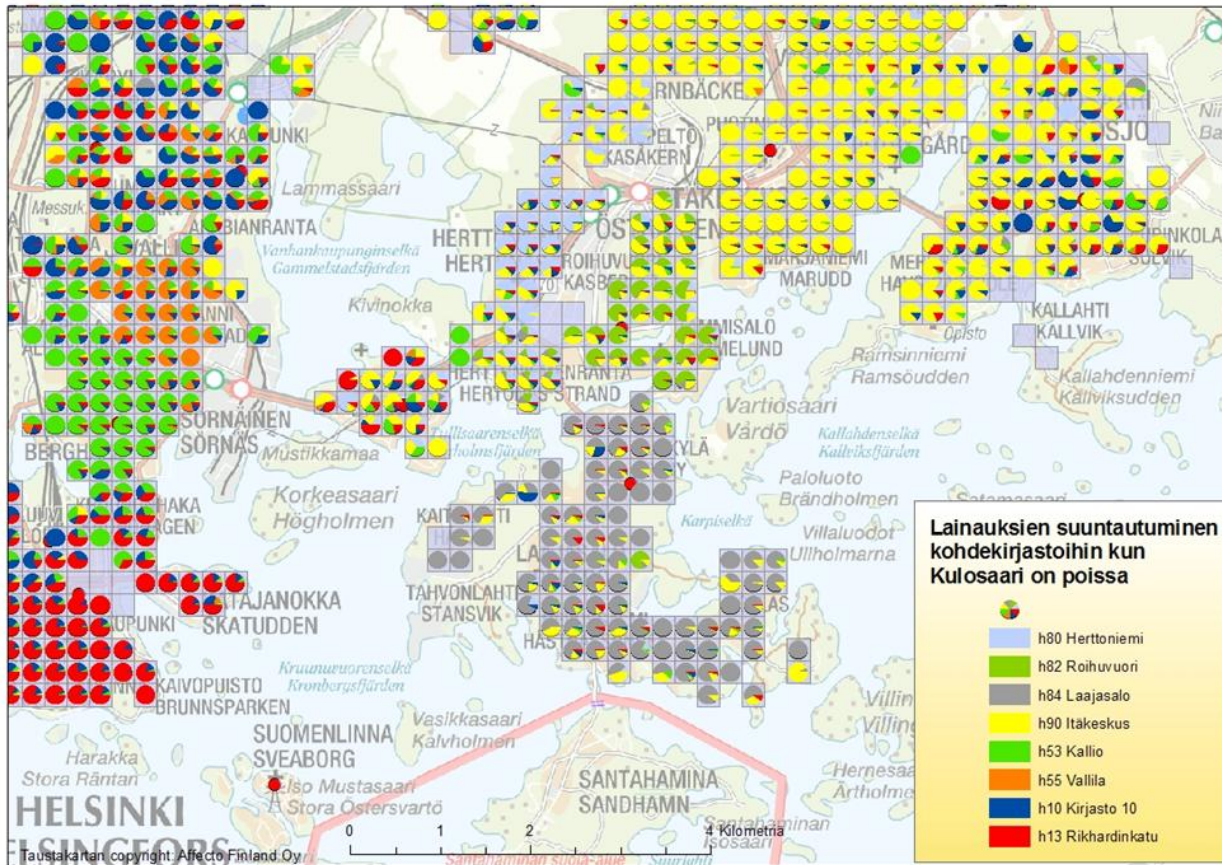
Reagoiminen verkostomuutoksiin

- Verkostoissa tapahtuu pysyviä ja väliaikaisia muutoksia.

- Miten käyttäjät reagoivat?

Reagoiminen verkostomuutoksiin

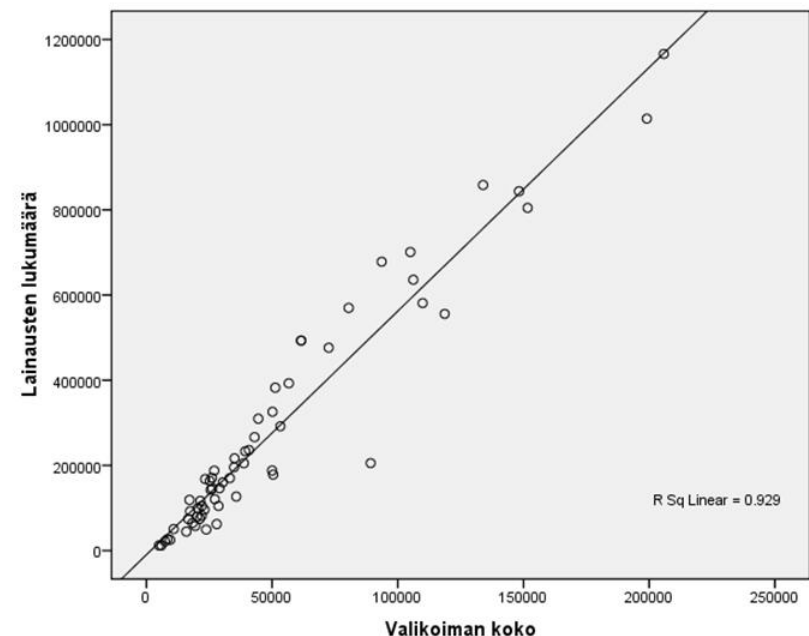
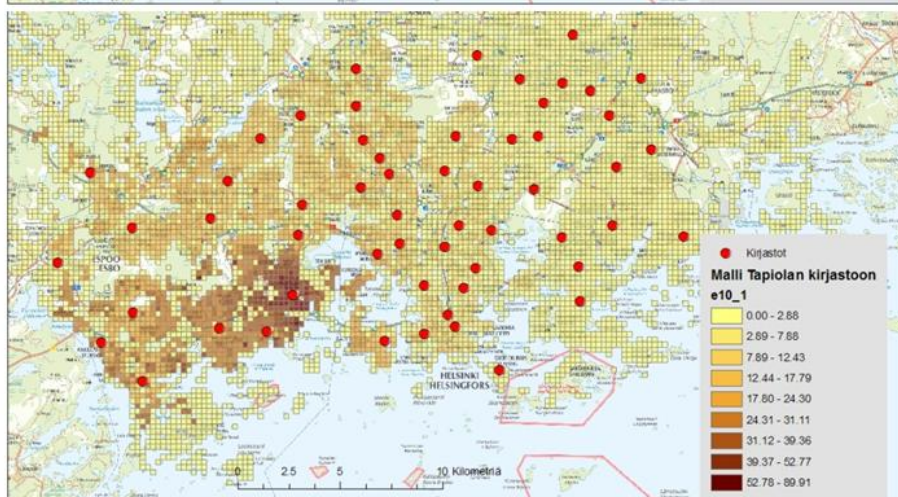
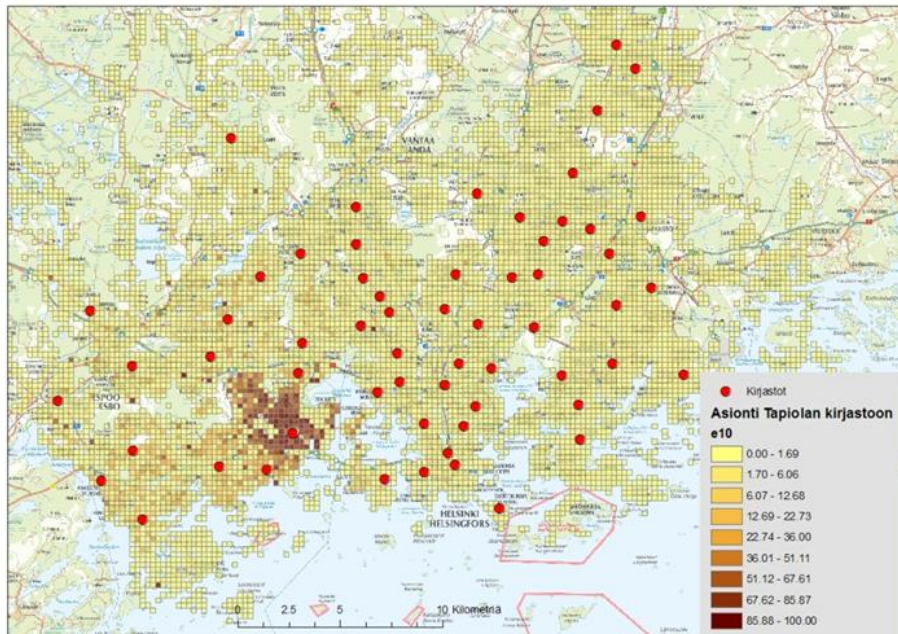
•Verkostoissa tapahtuu pysyviä ja väliaikaisia muutoksia.

•Miten käyttäjät reagoivat?

Muutosten vaikutusten ennakointi

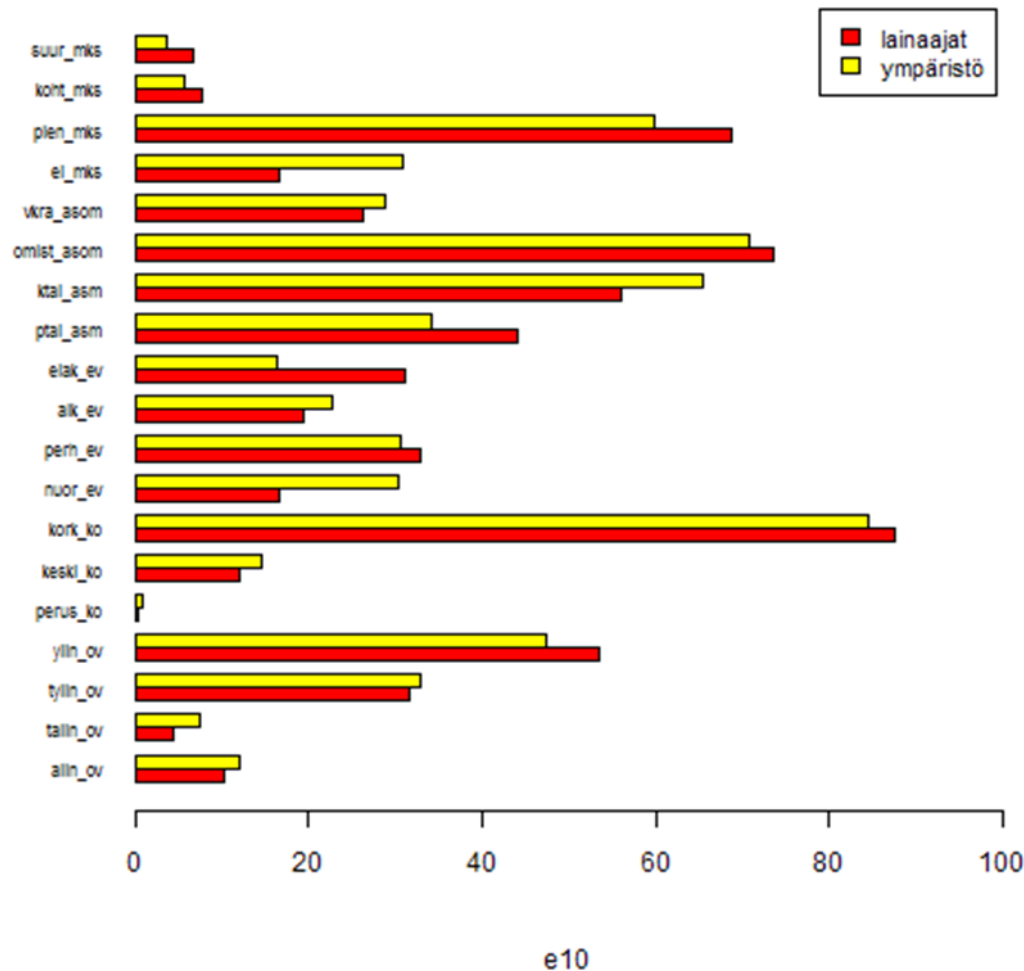
- Asiointimallit tiedetään jolloin hallittua verkoston kasvattamista ja karsintaa voidaan simuloida esimerkiksi painovoimaan perustuvilla vuorovaikutusmalleilla.

- Vuorovaikutusmallit perustuvat siihen oletamaan että tiedetään tietyn kokoisen valikoiman luovan ennustettavalla logiikalla lainauksia.

Ydintoiminta-alueen kuvaus

Lainaajien ja Talouksien BRIC-jakauma

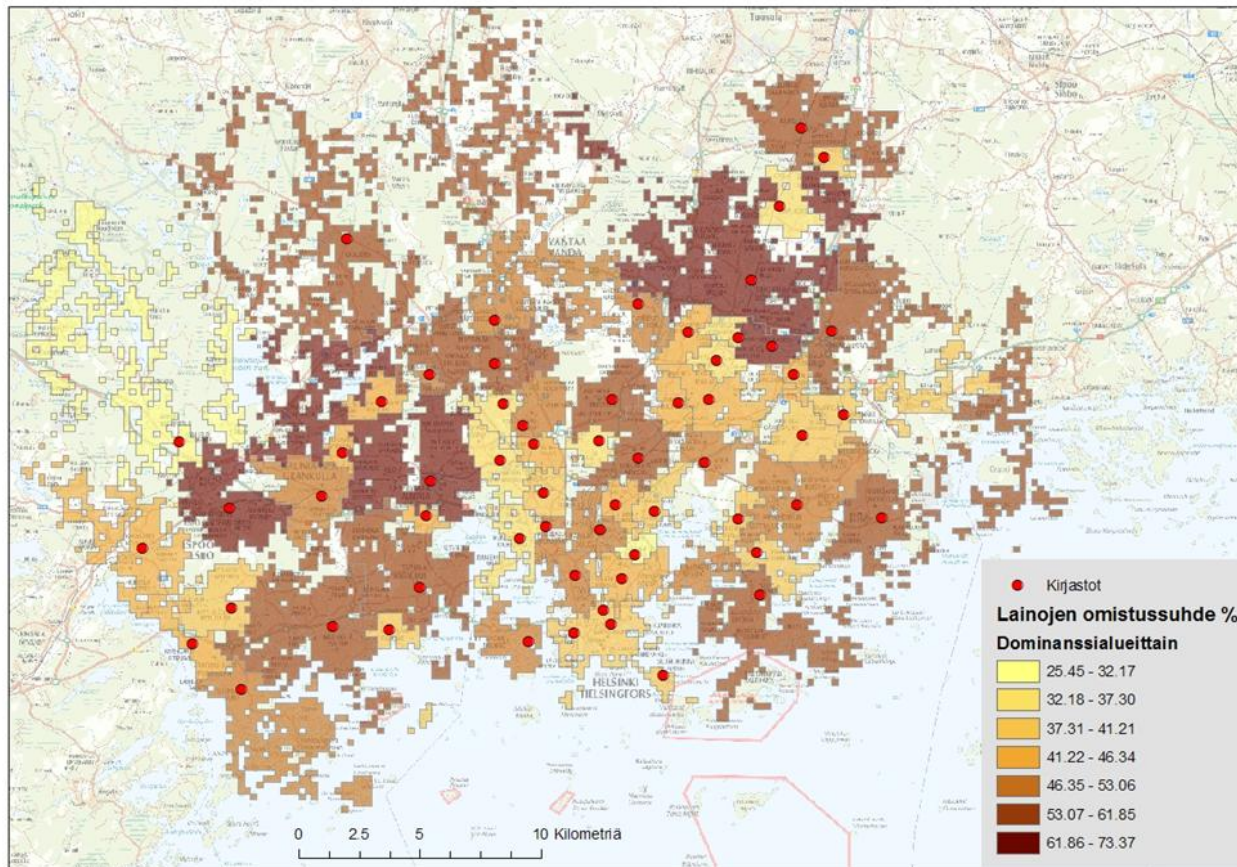

- Kokonaisuutena jokaiselta alueelta tiedetään miten hyvin asiakaskunta ja liiketoimintaympäristön väestö on jakautunut.

- Näin tiedetään myös se osa jota ei vielä tavoiteta, jolloin paikallistason yli- ja alisuoritukset saadaan esiin.

- ov = ostovoima
- ev = elämänvaihe
- ko = koulutustaso
- asm = asumismuoto
- asom = asunnon omistussuhde
- mks = maksukäyttäytyminen

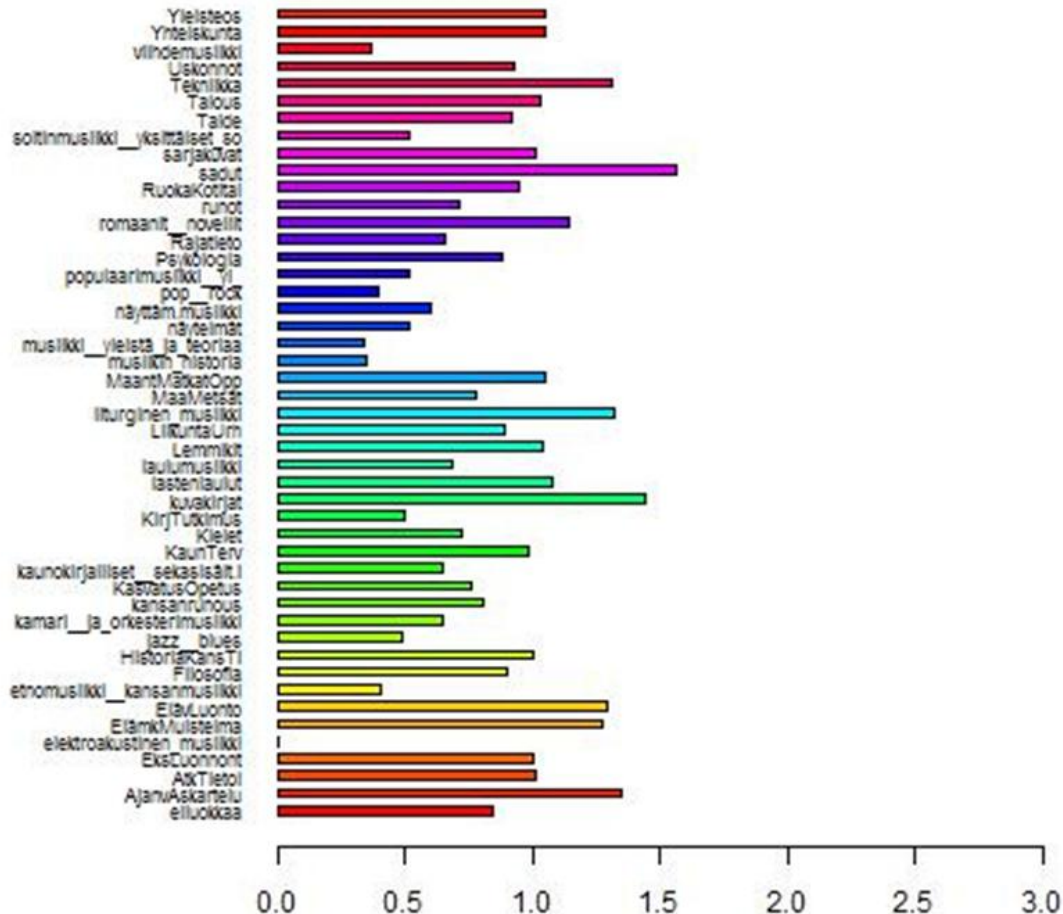
Kirjastojen suhteellinen vahvuus

- On oleellista tietää missä markkina-asema on vahva ja missä on parannettavaa. Kirjastojen suhteellisen vahvuuden indikaattori on se miten suuren osuuden kaikista sen alueelta tehdyistä lainoista kirjasto omistaa
- Auttaa muutoksenhallinnassa.
- Kartta on harvoin sattumalta sen näköinen kuin se on. Se voidaan nähdä organisaatiollisen päätöksentekohistorian heijastumana.
- Näyttääkö se hyvältä ja jos ei niin miksi ja miltä osin voidaan helpoiten parantaa?

Kysynnän ja tarjonnan erot

Tarjonnan ja kysynnän eranto aihealueittain (indeksi = 1,00)

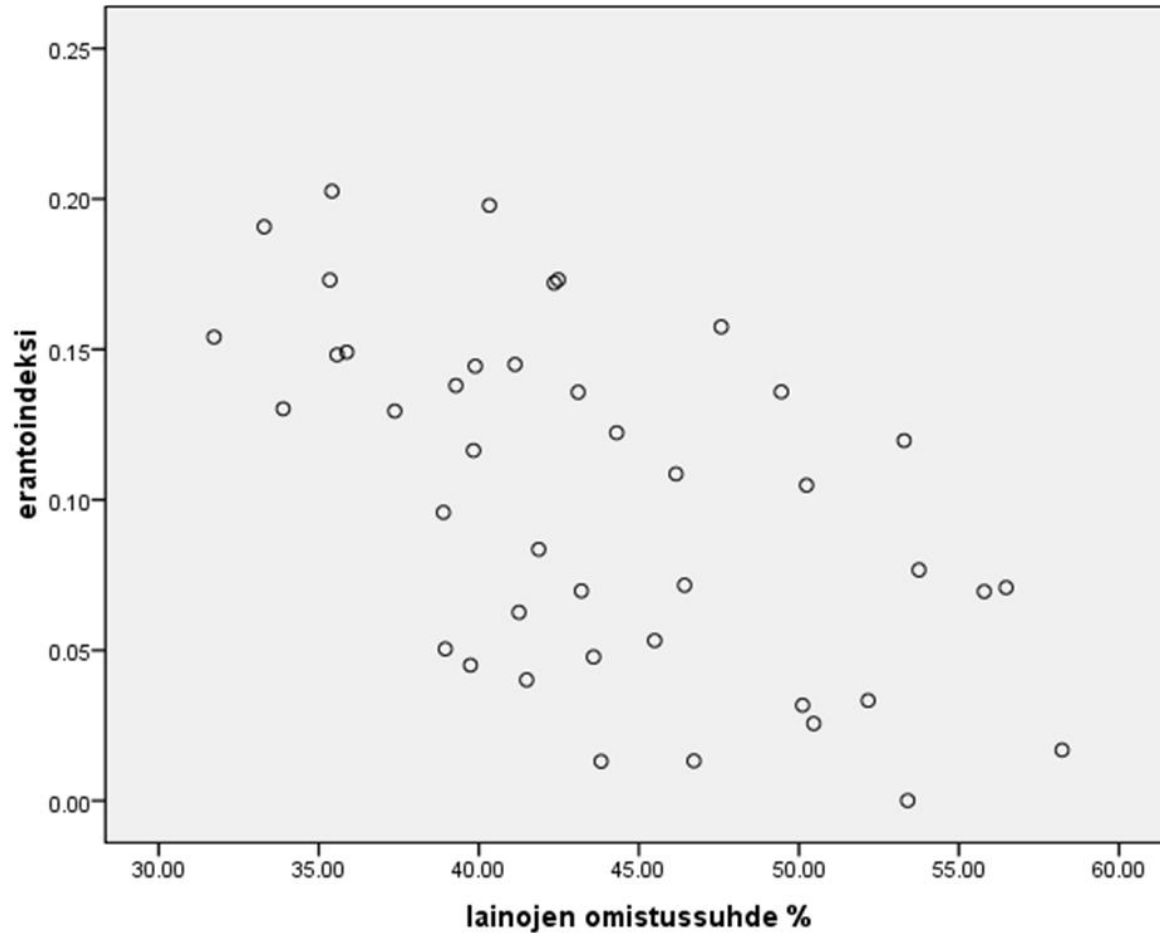
- Tarjotaanko sitä mitä ympäristö kysyy?

- Tiedetään tuotepaletti jokaisessa kirjastossa.

- Tiedetään jokaisen liiketoimintaympäristön luoma kysyntä.

- Vallilassa tarjotaan paljon lapsiperheiden kirjallisuutta suhteessa siihen mistä ympäröivä väestö on ollut kiinnostunut.

Kysyntä-tarjonta indeksi & kirjastojen suhteellinen vahvuus

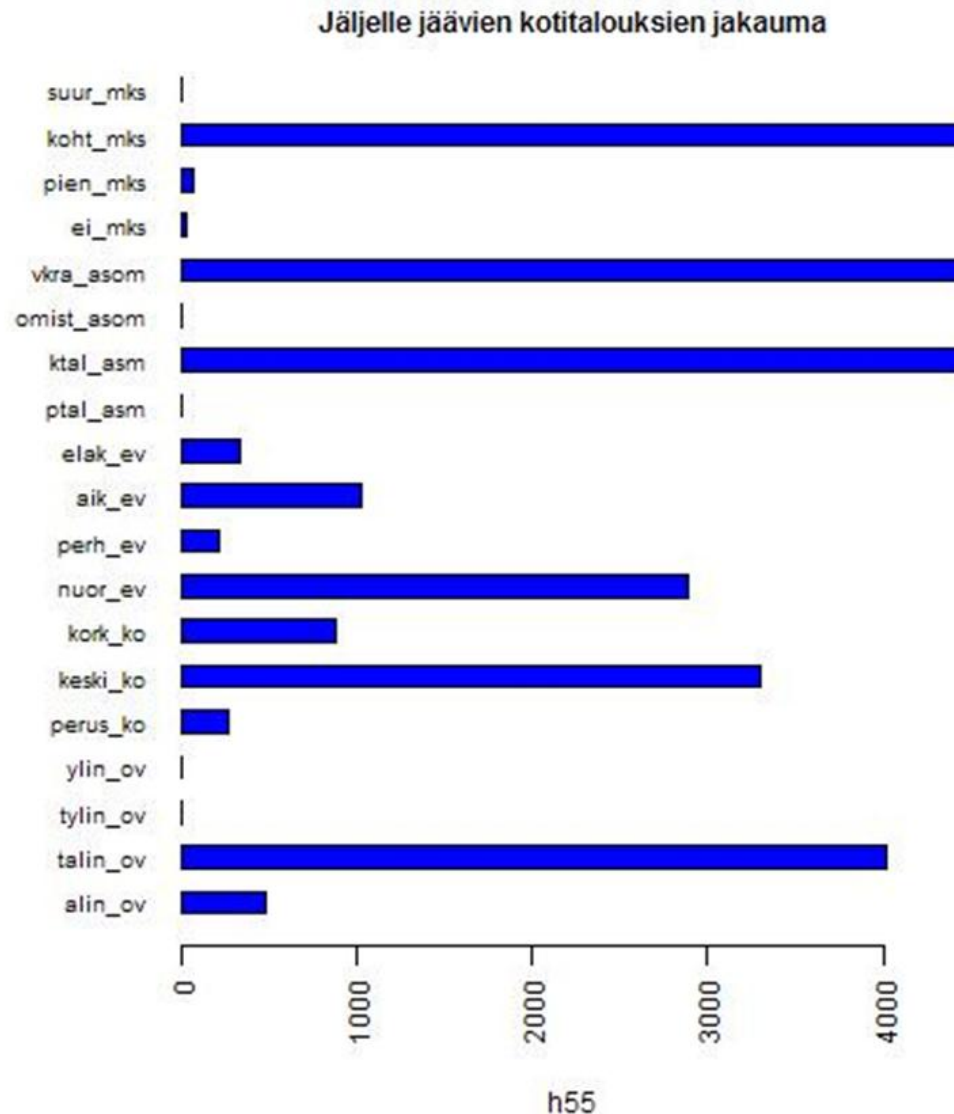

- Syy-seuraus suhteiden löytäminen parantaa mahdollisuuksia puuttua epäkohdiksi havaittaviin asioihin.

- Kirjaston suhteelliseen vahvuuteen vaikuttaa se, miten hyvin valikoima vastaa ympäristön luomaan kysyntään.

- Valikoiman sopeuttaminen vastaamaan paremmin ympäröivää kysyntää on yksi mahdollisuus.

Ketkä jäävät tavoittamatta?

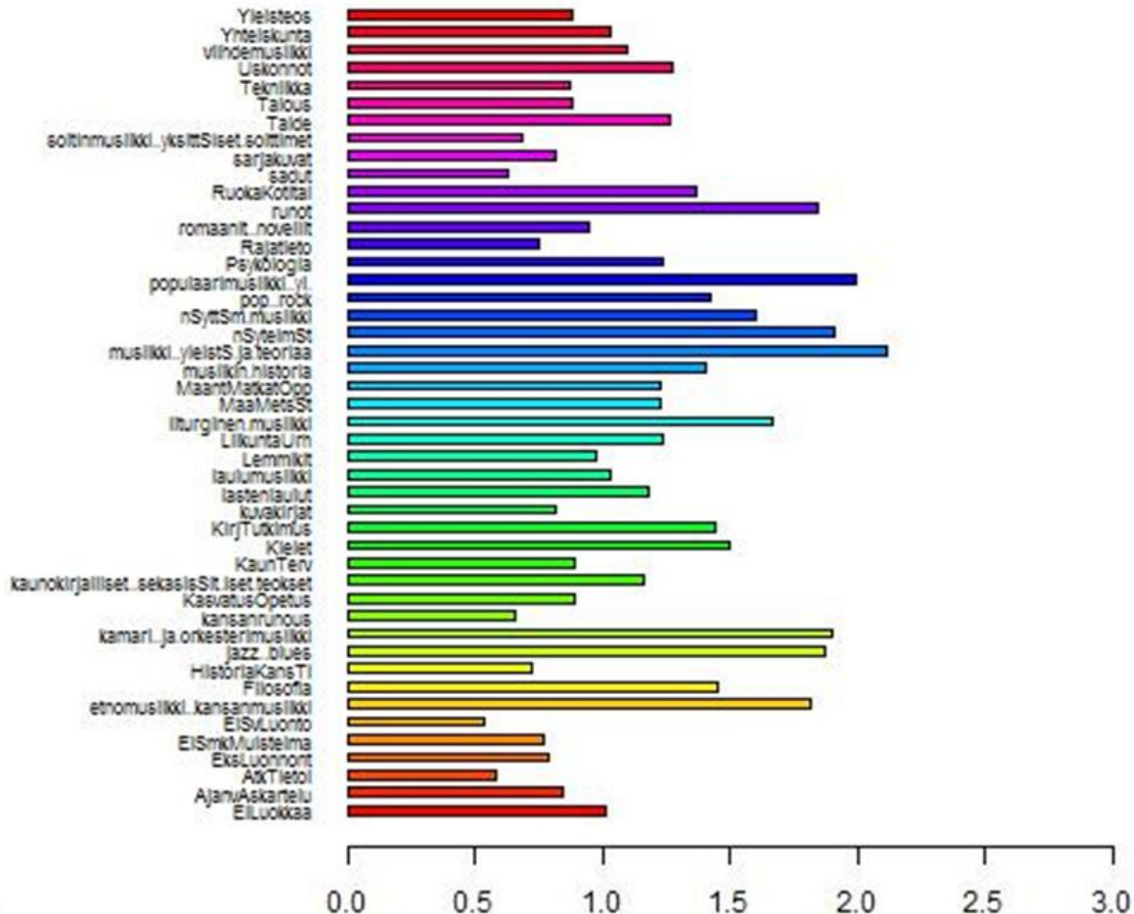
- Kohderyhmäajattelun kautta on mahdollista kuvata "kovilla" ja "pehmeillä" muuttujilla se joukko jota ei syystä tai toisesta tavoiteta.

- Mistä palveluista ja tuotteista juuri tämä kohderyhmä on kiinnostunut?

- Vallilan kirjaston ympäristössä korostuvat toiseksi alimman tuloluokan nuoret, keskiasteen tutkinnon omaavat aikuistaloudet, jotka asuvat vuokralla kerrostaloissa.

Mistä he ovat kiinnostuneita?

Aihealueiden kiinnostavuus kohderyhmittäin (Indeksi=1,00)

Ostov, Koul, ElVaihe, AsMuoto, AsOmist 2_2_1_2_2_

- Tarjotaanko sitä mitä ympäristö kysyy?

- Tiedetään tuotepaletti jokaisessa kirjastossa.

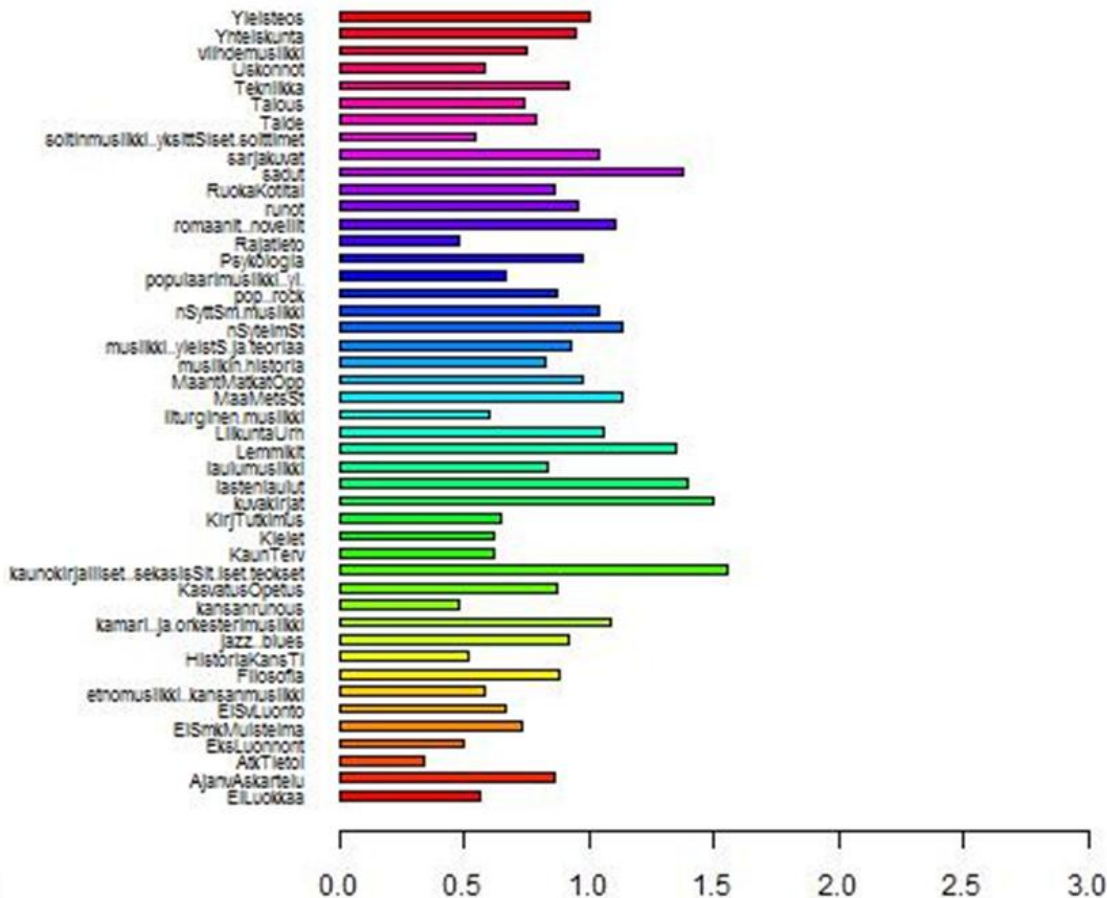
- Tiedetään jokaisen liiketoimintaympäristön luoma kysyntä.

- Voidaan johtaa kohderyhmittäiset preferenssit.

- Graafit kertovat mistä Vallilaa ympäröivä ryhmä toiseksi alimman tuloluokan nuoret, keskiasteen tutkinnon omaavat aikuistaloudet, jotka asuvat vuokralla kerrostaloissa on ollut kiinnostunut.

Millaista väestöä oma nykyinen tarjoama kiinnostaa?

Aihealueiden kiinnostavuus kohderyhmittäin (Indeksi=1,00)

Ostov, Koul, EIVaihe, AsMuoto, AsOmist 4_3_2_1_1 _

- Tarjotaanko sitä mitä ympäristö kysyy?

- Tiedetään tuotepaletti jokaisessa kirjastossa.

- Tiedetään jokaisen liiketoimintaympäristön luoma kysyntä.

- Voidaan johtaa kohderyhmittäisen preferenssit ja verrata niitä muihin kohderyhmiin.

- Vallila tarjoaa kirjallisuutta joista korostuneesti kiinnostunut ryhmä on ollut hyvätuloiset, akateemiset lapsiperheet omistamissaan pientaloissa

- Valikoima toimisi hyvin espoossa.

Seuraavia askeleita

- Tiedon jakamiskanavia pyritään kehittämään
Luontainen valinta kanavaksi internet
 - Kartografiaa
 - Visualisointeja numeerisesta datasta
 - Numeerista dataa
- Uusien päätöksentekoa edellytyksiä parantavien raportointien luominen
- Yleisesti kiinnostavista aihealueista tiedon tuottaminen ja sitä kautta tietoisuuden lisääminen kirjastoverkoston tarjoamiin palveluihin
- Kiinnostuneilta kirjastoilta ja asianosaisilta toivotaan yhteydenottoa
 - Jaani.lahtinen@helsinki.fi
 - 040-5546581

Kiitos